

Standpunten

van het Kinderrechtencommissariaat

1998-2008

Deze bijlage bij het jaarverslag 2007-2008 is een beknopt overzicht van belangrijke standpunten die het Kinderrechtencommissariaat de afgelopen 10 jaar heeft ingenomen. Deze standpunten zijn de concrete vertaling van onze emancipatorische visie op minderjarigen en hun rechten.

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is een bindende rechtsnorm. Bij het formuleren van haar standpunten gebruikte het Kinderrechtencommissariaat het Verdrag steeds als toetssteen.

Het Verdrag wil minderjarigen beschermen (Protectierechten), wil hen voorzieningen aanbieden (Provisierechten) en wil hen emanciperen (Participatierechten). Deze drie soorten rechten zijn gelijkwaardig. De standpunten die het Kinderrechtencommissariaat de afgelopen 10 jaar heeft ingenomen behandelen dan ook deze drie soorten rechten.

Zoekt u meer uitgebreide informatie over onze standpunten? Surf dan naar www.kinderrechten.be. Op de deelsite volwassenen vindt u onder andere de volledige lijst en de volledige teksten van onze beleidsadviezen, jaarverslagen en persberichten.

Hebt u vragen over onze standpunten, dan kan u ons contacteren per telefoon (02-552 98 00), per mail (kinderrechten@vlaamsparlement.be) of via onze website (www.kinderrechten.be). Schrijven kan ook: Kinderrechtencommissariaat, Leuvenseweg 86, 1000 Brussel.

Algemene standpunten

De overheid moet minderjarigen informeren over hun rechten en over alle inspraak- en beleidsmaatregelen die voor hen belangrijk zijn.

De overheid moet volwassenen en minderjarigen informeren, sensibiliseren en educeren over de rechten van minderjarigen.

De overheid moet de rechtspositie en de efficiënte klachtmogelijkheid voor minderjarigen installeren of versterken.

De overheid moet meer (belevings)onderzoek doen naar de leefsituatie van kinderen en jongeren.

Beroepsgroepen zoals huisartsen, advocaten, hulpverleners, rechters, politieambtenaren, journalisten, tv-programmamakers, ..., moeten zich beraden over een gepaste omgang met minderjarigen. Ze moeten kinderrechten toepassen in hun professionele praktijk.

De overheid moet er voor zorgen dat haar integraal jeugdbeleid bij voorkeur een pro-actief beleid is dat gericht is op het alledaagse leven van minderjarigen; een overheidsbeleid dus dat problemen eerder wil voorkomen dan verhelpen.

Uitgangspunten

Het Kinderrechtencommissariaat erkent minderjarigen als dragers van rechten, als bewaamde personen, als ervaringsdeskundigen. Minderjarigen kunnen oordelen over hun leven en kunnen mee beslissen over zaken die voor hen van belang zijn. Het Kinderrechtencommissariaat gaat uit van de bekwaamheid van minderjarigen en niet van hun onbekwaamheid.

De mening van een minderjarige is niet minder waard dan die van een volwassene. Uiteraard hebben minderjarigen het, net als volwassenen, niet steeds bij het rechte eind. Maar aan de mening van een minderjarige moet een passend belang gehecht worden, afhankelijk van context, leeftijd en maturiteit.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor ruimte voor minderjarigen, zowel in de letterlijke als in de figuurlijke zin. Ruimte die hen moet toelaten om zelf hun grenzen af te tasten, waarbij volwassenen pas ingrijpen indien het voor de minderjarige of voor de omgeving écht problematisch wordt.

Ouders, leerkrachten, hulpverleners, beleidsmakers en vele andere professionals zijn onmisbaar bij het vertalen van ronkende verdragsteksten naar de leefwereld van kinderen en jongeren. Kinderrechten worden pas mogelijk gemaakt wanneer volwassenen kinderen en jongeren respecteren, hun inbreng waarderen, hun ervaring naar waarde schatten, hun rechten garanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor positieve aandacht voor kinderen en jongeren omwille van de waardevolle bijdrage die ze leveren aan de samenleving. We verzetten ons tegen het misprijzen van 'de jeugd van tegenwoordig'.

De ouder-kindrelatie is een erg waardevolle relatie. Ze verdient alle mogelijke steun en bescherming, ook van overheidswege. In uitzonderlijke gevallen moet de overheid tussenkomen in de ouder-kindrelatie om de rechten van de minderjarige te beschermen.

Inspraak van minderjarigen is een van de hoofdprincipes van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Om die inspraak, thuis, in het onderwijs en in de woonomgeving van minderjarigen waar te maken, is er nog heel wat werk aan de winkel.

Minderjarigen moeten, zoals het in een democratische rechtsstaat hoort, over (rechts)midelen kunnen beschikken om zelf met hun rechten aan de slag te gaan en ze af te kunnen dwingen waar nodig.

[Het Kinderrechtencommissariaat zet kinderen niet op tegen volwassenen. We zien kinderrechten integendeel als de basis voor een verbindende en respectvolle dialoog tussen volwassenen en minderjarigen.](#)

[Voor het Kinderrechtencommissariaat zijn kinderrechten, net zoals mensenrechten, een zaak voor iedereen.](#)

Standpunten

van het Kinderrechtencommissariaat 1998-2008

Provisie - Participatie - Protectie

Adoptie

- Adoptie is in de eerste plaats een uitzonderlijk hulpaanbod voor kinderen. Er moet gezocht worden naar ouders voor een kind, en niet omgekeerd.
 - Blijf investeren in een degelijke screening en voorbereiding van kandidaat adoptie-ouders.
 - Garandeer een professionele en toegankelijke nazorg bij adoptie.
-

Afstamming

- Minderjarigen hebben recht op informatie over hun afstamming, ook bij donorschap en draagmoederschap.
 - Informeer minderjarigen over hun rechten bij procedures van erkenning en adoptie. Hun inspraak is zeer belangrijk.
 - Verbied commercieel draagmoederschap.
-

Alcohol

- Leer jongeren omgaan met alcohol, eerder dan het te verbieden.
 - Laat jongeren hun eigen grenzen aftasten en grijp pas in als hun gedrag problematisch wordt.
-

Armoede

- Garandeer minderjarigen een voldoende levensstandaard.
 - Verruim de toegang van kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen naar alle voorzieningen, zowel op het vlak van gezondheid, onderwijs, jeugdwerk als andere.
 - Erken de ervaringsdeskundigheid van kinderen die in armoede leven.
-

Conflicten op school

- Investeer in een positief en respectvol schoolklimaat.
 - Voer een preventief en curatief (cyber)pestbeleid.
 - Werk de procedures rond tucht en orde concreet en duidelijk uit, met voldoende recht op verdediging.
 - Leerlingen disciplineren kan, maar dat moet steeds respectvol gebeuren en in overeenstemming zijn met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.
 - Leerkrachten en directie moeten de fysieke en psychische integriteit van leerlingen beschermen. Elke vorm van geweld van leerkrachten tegenover leerlingen is ontoelaatbaar.
 - Leerkrachten mogen geen misbruik maken van hun gezagspositie tegenover de leerlingen.
-

Euthanasie

- Creëer ook voor zieke minderjarigen een ruim aanbod aan palliatieve zorgen.
 - Breid de euthanasiewetgeving uit naar minderjarigen die in staat zijn tot een redelijke afweging van hun belangen.
-

Geld

- Pas de bestaande beschermingsprocedure toe, waardoor ouders niet zomaar aan de spaarrekening van hun kinderen kunnen komen.
-

Inclusief onderwijs

- De overheid moet een inclusief onderwijsbeleid voeren, zoals het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap bepaalt. Waar nodig kan een dergelijk onderwijsaanbod gecombineerd worden met modules van specifieke aanpak voor bijzondere noden van leerlingen.
-

Jeugddelinquentie

- Investeer meer in preventie dan in repressie. Versterk ook het jeugd- en welzijnswerk.
 - Voer een beleid inzake jeugddelinquentie op basis van de juiste cijfers, en niet op basis van de verontwaardiging van de publieke opinie.
 - Geef jongeren een eigen specifiek jeugdsanctierecht met rechtswaarborgen en met pedagogisch verantwoorde straffen. Minderjarigen mogen slechts uitzonderlijk opgesloten worden. Als dat gebeurt moet dat voor zo kort mogelijk tijd.
 - Stop onmiddellijk de uithandengeving. Geen doorverwijzing meer van minderjarigen naar het volwassenenstrafrecht.
 - Geef de politie een duidelijk rechtskader met richtlijnen voor het omgaan met minderjarigen, onder meer bij verhoor.
 - Zorg voor externe controle op de werking van de gemeenschapsinstellingen. Focus daarbij op de rechten van minderjarigen.
-

Jeugdhulp

- Minderjarigen hebben recht op gratis laagdrempelige basishulpverlening.
 - Zet minderjarigen niet meteen voor de deur van de Bijzondere Jeugdzorg, maar verlaag de drempel naar eerstelijns hulp. Creëer meer aanbod in de eerste lijn, en maak dat toegankelijker.
 - Ondersteun bestaande hulpverleningsinstanties meer en bouw ze verder uit.
 - Directies van hulpinstellingen moeten minderjarigen meer inspraak geven bij het opstellen van de leefregels in de instelling.
 - Garandeer de toegang van minderjarigen tot de hulpverlening. Desnoods zonder tussenkomst of toestemming van de ouders.
-

Jongeren in de publieke ruimte

- Creëer voldoende bereikbare publieke ruimte voor minderjarigen waar ze veilig kunnen spelen en rondhangen. Minimumnormen kunnen daarbij helpen.
 - Jaag jongeren niet weg uit de publieke ruimte, zeker niet met geluidssignalen en dergelijke.
 - Versterk door een jeugdtoets de inspraak van kinderen en jongeren in het lokale beleid.
-

Kinderopvang

- Kinderopvang van 0 tot 3 jaar moet een kindgerichte basisvoorziening worden, zoals het onderwijs. Die basisvoorziening moet toegankelijk zijn voor elk kind, bij voorkeur kosteloos, en met voldoende kwaliteitsgaranties voor de ontplooiing van het kind.
-

Media

- Controleer of televisiezenders de gedragscode voor kinderreclame niet overtreden. Verfijn en verruim dergelijke gedragscodes naar andere mediakanalen.
 - Reclame kan je niet verbieden, maar leer kinderen en jongeren omgaan met reclame, bijvoorbeeld door mediaopvoeding op school. Media-opvoeding kan minderjarigen ook weerbaar maken tegen de gevaren van het internet.
 - Maak aan minderjarigen vooraf duidelijk welke gevolgen hun media-optreden voor henzelf kan hebben. Expliciete toestemming van de minderjarige is steeds vereist.
 - Minderjarigen moeten in de media respectvol worden afgebeeld, met name in realityprogramma's.
 - Media moeten de privacy van minderjarigen strikt respecteren, vooral van minderjarigen binnen de jeugdbescherming.
-

Milieu en gezondheid

- Minderjarigen moeten ook zonder hun ouders een beroep kunnen doen op gezondheidszorg.
 - Pas patiëntenrechten ook in de praktijk toe op minderjarigen, zoals voorzien in de wet.
 - Milieunormen en -criteria moeten steeds gerelateerd zijn aan de grotere lichamelijke kwetsbaarheid van (jonge) kinderen.
-

Minderjarige vluchtelingen

- Stel een sluitende, transparante en objectieve regularisatieregeling op van mensen zonder papieren.
 - Veranker de afhandelingstermijn voor een asielprocedure wettelijk op één jaar.
 - Geef asielzoekende gezinnen snel een eigen opvangplek.
 - Geef kinderen zonder papieren wettelijke garanties voor de toegang tot het onderwijs.
 - Vang niet-begeleide minderjarigen op met hulp die aangepast is aan hun specifieke noden.
 - Geef niet-begeleide minderjarigen een juridisch statuut.
 - Houd bij de beoordeling van een asiel- en regularisatieaanvraag ook rekening met het verhaal en de situatie van de betrokken kinderen. Zeker indien ze hier al een heel leven hebben opgebouwd.
 - Kinderen terugsturen naar een land dat ze amper kennen, waarvan ze de taal niet spreken en waar ze niet veilig zijn, is menonwaardig.
 - Stop elke opsluiting van kinderen zonder papieren. Ouders opsluiten, en kinderen niet, is evenmin een optie.
 - Bescherm niet-begeleide minderjarige vluchtelingen tegen mogelijk misbruik.
-

Mishandeling

- Neem preventieve maatregelen tegen ouderlijk geweld en parentale ontvoering.
 - Neem klachten van minderjarigen over geweld ernstig.
 - Investeer in en promoot geweldloos opvoeden, en respecteer de inspraakrechten van kinderen in de ouder-kindrelatie.
 - Elke vorm van fysiek of psychisch geweld of vernederende behandeling is ontoelaatbaar. Dergelijke straffen moeten expliciet verboden worden, zowel in het gezin, op school, in de jeugdhulp als in de vrije tijd van minderjarigen.
 - Voor alle vormen van mishandeling moet de verjaringstermijn beginnen lopen vanaf de meerderjarigheidsleeftijd van het slachtoffer. De termijn moet voor alle vormen van geweld opgetrokken worden tot 20 jaar.
-

Mobiliteit

- Openbaar vervoer moet veilig, toegankelijk en gratis zijn voor minderjarigen.
 - Er moet meer veilige fiets- en voetgangersinfrastructuur komen.
 - Het gemotoriseerd verkeer moet meer rekening houden met de positie van de zwakke weggebruikers.
-

Opvoedingsondersteuning

- Help ouders om positief op te voeden.
 - Organiseer een laagdrempeling en toegankelijk aanbod van opvoedingsondersteuning dat gericht is naar ouders én naar minderjarigen.
 - Lijfstraffen of vernederende straffen zijn onaanvaardbaar. Verbied bij wet alle vormen van geweld in de opvoeding.
-

Ouderschap

- Twee ouders zijn voldoende. Enkel wanneer een ouder er niet meer is of niet langer ouderlijk gezag heeft, kunnen ouderschapsrechten aan een derde toegekend worden.
 - Er is nood aan een statuut voor pleegouders, om hen medezeggenschap te geven over de opvoeding van hun (pleeg)kinderen.
 - Garandeer het bezoekerrecht van kinderen aan hun gedetineerde ouders.
 - Ouders moeten in dialoog gaan met hun kinderen over alle belangrijke beslissingen die een invloed hebben op het leven van hun kinderen.
 - Ouders moeten niet altijd willen weten waar hun kinderen zich precies bevinden. Ouders mogen hun bezorgdheid nooit zover laten gaan, dat ze zouden opteren voor chipimplantaten, gsm's en andere apparatuur om hun kinderen makkelijk te lokaliseren.
 - Ouders moeten met hun kinderen overleggen over een duurzame omgangs- en verblijfsregeling na scheiding.
 - Ouders moeten kinderen betrekken bij hun studie- en schoolkeuze.
 - Geef minderjarigen inspraak bij het wijzigen van hun familienaam.
-

Overlast

- Buurtbewoners moeten toleranter zijn tegenover vermeend storend gedrag van minderjarigen.
 - Ga uiterst voorzichtig om met samscholingsverbod, overlasttaks en administratieve sancties.
 - Plaats jongerengedrag niet te snel onder het vage begrip 'overlast'.
 - Reglementering van geluidsoverlast mag nooit op spelende kinderen worden toegepast.
-

Rechten in de jeugdhulp

- Investeer verder in de bekendmaking en toepassing van, en het toezicht op het decreet over de rechtspositie van minderjarigen in de hulpverlening.
 - Rechtsbescherming in de praktijk hoeft een pedagogische zorg niet uit te sluiten.
 - Het afzonderen van minderjarigen kan enkel wanneer gebruik gemaakt wordt van geschikte infrastructuur.
 - Garandeer dat het afzonderen in de hulpverlening enkel kan als beschermingsmaatregel. Voer daarover een transparant beleid.
 - Hulpverleners moeten omzichtig omgaan met het sanctioneren van minderjarigen
-

Rechten van leerlingen

- Maak een coherent leerlingenstatuut. Leg dat vast bij decreet.
 - Zorg er voor dat het basisonderwijs echt gratis is, streef dat doel ook na voor het secundair onderwijs.
 - Garandeer of installeer bij afhandeling van conflicten over tucht, disciplineren en uitsluiting, een schoolexterne klachtmogelijkheid voor leerlingen.
 - Scholen moeten ouders en leerlingen herhaaldelijk en blijvend informeren over hun school- en examenreglement.
 - Kinderrechten moeten opgenomen worden in de opleiding van leerkrachten en leerlingen.
 - Geef leerlingen meer inspraak op school, onder meer bij het opmaken van het schoolreglement.
 - Promoot naast de leerlingenraad ook andere vormen van leerlingenparticipatie.
 - Spijbelcontrole mag nooit met een chipkaart of met andere middelen die de privacy buiten proportie kunnen schenden.
-

Rechtspositie

- Bouw de regeling inzake rechtsbijstand uit voor minderjarigen, met onder meer een wettelijke regeling voor opgeleide jeugdadvocaten.
 - Bouw de hulpverlening en bemiddelingsfora verder uit zodat minderjarigen niet naar de rechter hoeven te stappen.
 - Maak minderjarigen juridisch handelings- en procesbekwaam. Ze moeten hun rechten zelfstandig kunnen uitoefenen als hun ouders dat niet voor hen doen.
 - Versterk de regeling van het spreekrecht van minderjarigen. Wanneer rechters minderjarigen horen, moeten ze effectief rekening houden met hun mening. Ook jongere kinderen, met voldoende onderscheidingsvermogen moeten meer betrokken worden.
-

Scheiding

- Organiseer een kwalitatief en toegankelijk basisaanbod voor ouders die willen scheiden: zorg voor informatie, begeleiding, bemiddeling en conflicthantering.
 - Verplicht ouders kennis te maken met bemiddeling als ze een gerechtelijke scheidingsprocedure starten. Die bemiddeling moet in het welzijnsveld verankerd worden.
 - Betrek minderjarigen bij het scheidingsproces van hun ouders. Minderjarigen moeten de kans krijgen om hun mening te geven over regelingen die voor hen belangrijk zijn.
 - Een versoepeling van de scheidingsprocedure voor ouders of banalisering van scheiding is niet per definitie goed voor kinderen.
 - Een verblijfsregeling die ouders in onderling akkoord hebben opgesteld is voor kinderen de beste regeling.
 - Verblijfsco-ouderschap mag geen norm zijn, ook niet impliciet.
 - Oefen nooit dwang uit (zelfs niet onder begeleiding) op kinderen om een verblijfs- en omgangsregeling af te dwingen.
-

Seks

- Geef in het onderwijs voldoende en kwaliteitsvolle relationele en seksuele vorming.
 - Let op met het criminaliseren van vrijwillige seksuele omgang tussen minderjarigen.
-

Sociale rechten

- Versterk de sociale rechten van minderjarigen, zeker op het vlak van huisvesting en inkomen.
 - Zorg er voor dat minderjarigen voor hun sociale rechten niet volledig afhankelijk zijn van hun ouders.
-

Sport

- Kinderen en jongeren moeten ook kunnen sporten buiten clubverband.
 - Bestaande sportfaciliteiten moeten voor alle minderjarigen toegankelijk zijn.
 - Kinderen en jongeren moeten ook in de publieke ruimte in hun buurt kunnen sporten.
 - Sport moet voor minderjarigen meer zijn dan competitie. Spel en ontspanning moeten meer aandacht krijgen in clubverband.
 - Informeer en sensibiliseer over misbruiken in de sport.
-

Stemrecht

- Minderjarigen moeten kunnen stemmen. Politieke vorming mag daarbij geen voorwaarde zijn. Die voorwaarde geldt ook niet voor volwassenen.
-

Vrije tijd

- Investeer in opvang-, fuif-, sport- en andere vrijetijdsvoorzieningen. Investeer ook in het jeugdwerk. Dergelijke investeringen moet even evident zijn als investeren in onderwijs.
 - Minderjarigen hebben recht op rust en verveeltijd, op tijd die ze zelf kunnen invullen.
-

